

Ermita antiga de Sant Salvador (Montserrat)

En algunes descripcions antigues de l'ermita de Sant Salvador, després de donar detalls sobre la seva localització, entorn, estructura i història, s'explica l'existència d'un oratori proper dedicat a la Nativitat del Senyor i es comenta que abans aquesta ermita estava en un altre lloc i fou traslladada on es troba avui. La primera referència a aquest trasllat es troba en l'obra del pare Gregorio Argaiz, *La perla de Catalunya*, de 1677, on comenta, referint-se a aquesta ermita: “*No muy grande trecho de esta ermita se descubre en un peñasco a mano izquierda la ermita Antigua del mismo titulo, y nombre de Salvador (...) no sabemos cuando fue trasladada esta ermita al sitio que hoy tiene*” (p. 287). Abans d'aquesta data, cap de les obres anteriors esmenten una antiga ermita de Sant Salvador, començant amb la important obra *Libro de la Historia y Milagros hechos a invocación de nuestra Señora de Montserrat*, publicat pel pare Pedro de Burgos, imprès en primera edició l'any 1515 i reeditat en diversos anys.

Les diferents obres publicades després del llibre del pare Gregorio Argaiz, quan parlen de l'ermita de Sant Salvador, no esmenten l'existència d'una ermita primitiva situada en un altre indret. No serà fins a l'any 1858 quan, en la guia *Tres días en Montserrat : guía histórica descriptiva de todo cuanto contiene y encierra esta montaña* de Gaietà Cornet i Mas, en parlar de l'ermita de Sant Salvador, es diu: “*a poco trecho y volviendo hacia la izquierda se descubre en un peñasco la ermita antigua del mismo titulo y nombre de san Salvador. Se ignora cuando fue trasladada al sitio que actualmente ocupa*” (p. 335). Pocs anys després, el 1864, Joan Martí i Cantó publicà la *Historia de la imagen y santuario de Nuestra Señora de Montserrat* i reproduïx el que havia escrit Gaietà Cornet i Mas.

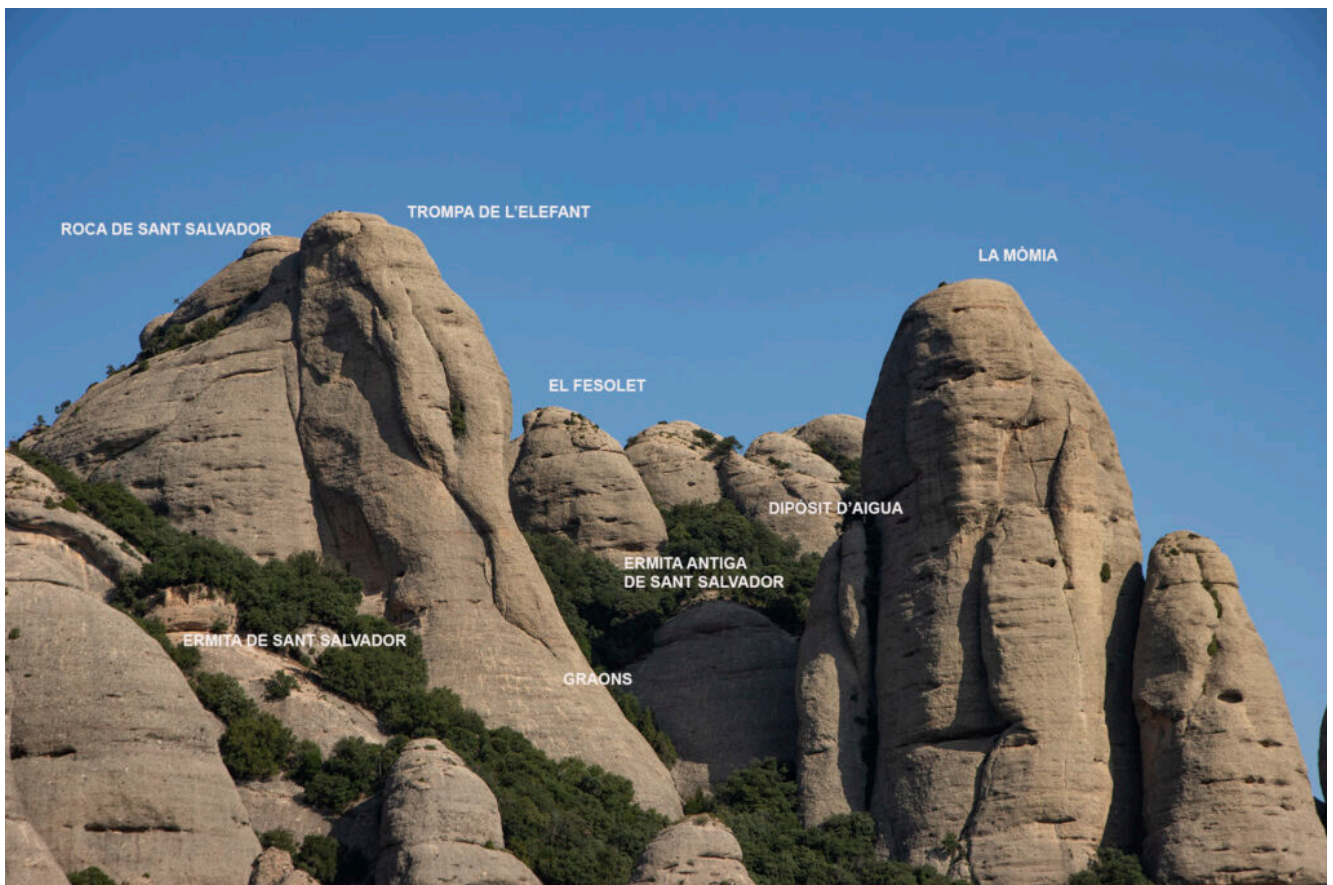
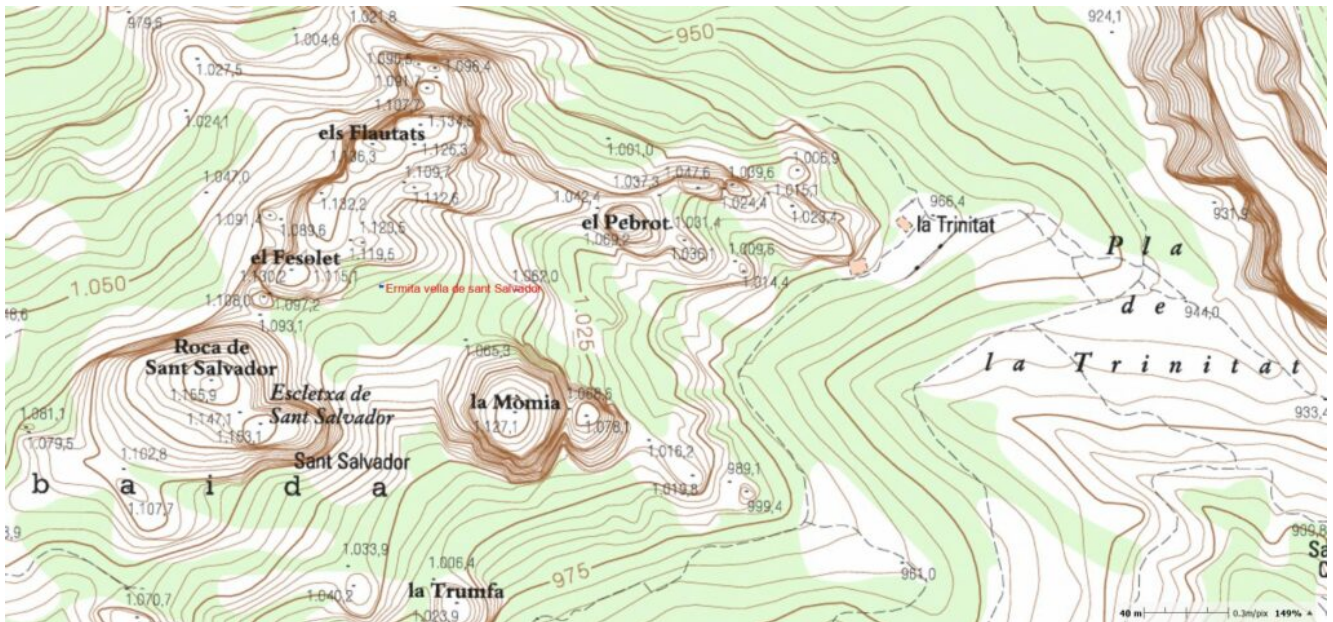
Les obres divulgatives i històriques de la segona meitat del segle XIX no parlen d'aquesta ermita original fins a l'any 1896. Aquest any, el pare Cruselles, monjo de Santa Maria de Montserrat, en el llibre “*Nueva historia de Montserrat*” afirma: “*a poca distancia se descubre en un peñasco la antigua ermita. Se ignora la fecha en que fue construida la nueva*”. Dos anys després, el 1898, en la Guia del Diamante es diu: “*en tiempos remotos, quizás en los primeros del cristianisme, bajo la misma advocación de San Salvador, esta ermita etuvo emplazada en otro*

sitio". L'any 1911 el monjo de Santa Maria de Montserrat, Bonifaci Soler, escriu l'article "*Extinción de los esrmitaños de Montserrat*" a la *Revista Montserratina* (nº 7, juliol) on s'afirma, referint-se a l'ermita de Sant Salvador: "*que si no se sabe cuando fue trasladada la antigua del mismo titulo y nombre al sitio que hoy ocupa*" (p. 427). Les posteriors cites d'aquesta ermita no esmenten el seu trasllat.

Crec que totes aquestes referències reproduïxen, variant les paraules, les que havia escrit el pare Gregorio Argaiz l'any 1677 en la *Perla de Catalunya*. La conclusió a la qual s'arriba, basant-nos en les referències històriques, és que l'ermita de Sant Salvador antigament estava situada, amb el mateix nom, en un altre indret, concretament en una penya a l'esquerra de la seva ubicació actual.

On podria haver estat situada la primitiva ermita de Sant Salvador? La resposta a aquesta pregunta pot trobar-se en les restes existents en un indret proper i a l'esquerra de l'ermita actual, just al costat de la roca coneguda com la Trompa de l'Elefant.

Fa temps que se sap que sota el Fesolet, molt a prop de la Mòmia i la roca de Sant Salvador, diverses evidències suggereixen l'existència d'un espai que podria haver estat ocupat per una antiga construcció. A més, al braç de la Mòmia, una estructura rectangular evoca la imatge d'un dipòsit. Des del coll de la Mòmia, un corriol amb graons excavats a la roca davalla pel costat de l'Escletxa de Sant Salvador i connecta aquest punt amb l'ermita actual. Juntament amb Ramon Oranias, hem investigat aquesta àrea per entendre el significat de les estructures trobades al peu del Fesolet: un espai ampli amb petits nivells diferenciats on s'observen restes de murs. A la part més septentrional, vora la roca, una escletxa sembla una surgència d'aigua, al peu de la qual es distingeix una estructura que recorda una bassa. Aquest indret, per tant, podria correspondre a l'emplaçament de l'antiga construcció.

Considerem que les estructures localitzades sota el Fesolet podrien ser les restes de l'antiga ermita de Sant Salvador, i que el dipòsit descobert al braç de la Mòmia podria estar-hi vinculat. Malgrat que avui dia cal grimpar per accedir-hi, és plausible que en temps passats el coll de la Mòmia es trobés a una altitud superior, cosa que n'hauria facilitat l'accés.

Les següents imatges són detalls de les restes de parets que es conserven i

l'escletxa de la possible surgència d'aigua.

Les següents fotografies mostren l'espai on suposadament estava l'ermita antiga de sant Salvador i alguns restes de murs.

Per confirmar la hipòtesi que aquest indret va acollir l'antiga ermita de Sant Salvador, seria necessari dur a terme un estudi arqueològic exhaustiu.